

לעילוי נשמת הרב ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל

צאת השבת	כניסת השבת	
17:30	16:10	ירושלים
17:30	16:30	תל אביב
17:28	16:28	חיפה
17:32	16:34	באר שבע

פרשה זו עוסקת בשעבוד בני ישראל במצרים לאחר פטירת אחי יוסף; גזירת הריגת הבנים והצלת משה הגדל בבית פרעה; בריחתו של משה למדיין ונישואיו לציפורה; התגלות ה' אל משה בסנה וירידתו למצרים בשליחות לעם ולפרעה. הפרשה מסיימת בהבטחת ה' למשה: "כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו".

הפרשה פותחת במניין בני יעקב לפני פטירתם¹ מן העולם ומציינת את פטירת כל דור היורדים למצרים.² היא מזכירה את קצב הריבוי הניסי שהיה בקרב בני ישראל באותה העת - דבר שסייע בידי המלך המצרי החדש שקם זה עת,³ להזהיר את עמו מפני אפשרות של הצטרפות בני ישראל לאויבי העם המצרי, ולהכריח את הצורך לפעול בהקדם למנוע סכנה זו. הוא מציע לחייב אותם בבניית ערים לאוצרות המלך, אך לתדהמת כולם: "כאשר יענו אותן, כן ירבה וכן יפרוץ". דבר זה גורם למצרים להעביד את בני ישראל 'בפרך' גם בביתם הפרטי.⁴ כעבור תקופה, שומע פרעה מהחוזים בכוכבים כי עתיד להיוולד בן שיוציא את בני ישראל מעבדות והוא מורה למיילדות העבריות⁵ להמית כל בן מייד עם לידתו. "ותיראן המילדות את האלהים" והן לא משתפות פעולה עם תוכנית זו. לשאלת פרעה הרואה את המשך התרבות העם, אומרות יוכבד ומרים, כי הנשים העבריות יולדות בעצמן עוד לפני שהן מספיקות להגיע. בשכר זה זכו האם וביתה ל'בתים' - כהונה ולוויה מיוכבד ומלוכה ממרים. פרעה מתבשר כי כבר נולד 'מושיען של ישראל' והוא עתיד ללקות במים. מעתה, מורה פרעה: "כל הבן הילוד היאורה תשליכהו".

מתוך רצון למנוע מצב של הריגת הבנים עוזב עמרם בן קהת משבט לוי - אחד ממנהיגי העם - את אשתו, ואחריו עושים עוד אנשים רבים. הדבר מביא את מרים ביתו להביע ביקורת על אביה באומרה כי 'גזירתו' שלא לקיים חיי אישות כלל 'קשה' משל פרעה שכן כעת לא יולדו גם בנות.⁶ הוא מקבל את דבריה ונישא בשנית ליוכבד. היא יולדת בן⁷ וכעבור שלושה חודשים⁸ היא לוקחת תיבה, אוטמת היטב ומכניסה אל היאור כאשר התינוק בתוכה. מרים ביתה עומדת ממרחק לראות מה יעלה בשלומה והנה היא רואה את בתיה בת פרעה מגיעה לרחוץ ביאור.⁹ בתיה פותחת את התיבה ורואה תינוק: "ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה".¹⁰ בתיה מנסה למצוא לו מינקת מן המצריות, אך משה שעתיד לדבר עם השכינה מסרב לינוק. בתיה נענית להצעתה של מרים לקרוא לו: "אשה מינקת מן העבריות" וזו מביאה את יוכבד. במשך שלושת השנים הקרובות גדל הילד בבית הוריו - תוך שאימו מקבלת שכר עבור כך מאת בתיה - ועם סיומן הוא עובר לבית פרעה, שם נקרא על ידי בתיה: משה, על: "כי מן המים משיתיהו".¹¹

¹ רש"י (א, א על פי שפתי חכמים) מבאר שטעם מנייתם כעת למרות שמנאם עם ירידתם למצרים, הוא להראות חביבותם בעיני הבורא כמו הכוכבים שסופרם הקב"ה בכל יום.

² הספורנו (שם, ו) מציין כי בימיהם לא הגיע הדור לקלוקל גמור ולכן לא החל השעבוד.

³ רש"י (שם, ח) מביא את המחלוקת בגמרא אם אכן היה זה מלך חדש או רק 'נתחדשו גזירותיו'.

⁴ האבן עזרא (שם, ש) לומד מהשימוש במילה 'ויקם' שלא היה מזרע המלוכה.

⁵ רמב"ן (שם, יא-יד).

⁶ האבן עזרא (שם, טו) מציין שהיו לכל הפחות חמש מאות מיילדות ויוכבד ומרים היו הממונות על כולן.

⁷ רש"י ישן (ב, א).

⁸ בהיותה בת מאה ושלושים. שהרי נולדה בזמן כניסת בני ישראל למצרים והיו שם מאתיים ועשר שנים, ובזמן יציאתם ממצרים היה משה בן שמונים (רש"י שם, ש).

⁹ רש"י (שם, ג) מביא שהמצרים ספרו את הזמן מאז שהחזיר עמרם את יוכבד, והמתינו למלאות תשעה חודשים. אך היא ילדה לאחר שישה חודשים ויום אחד, לכן יכלה להחביאו במשך קרוב לשלושה חודשים.

¹⁰ הבעל הטורים (שם, ה) מביא שירדה לטבול לשם גרות.

¹¹ הספורנו (שם, ש) מבאר שהשקיפה מחדר המלך וכאשר ראתה את התיבה שלחה את נערתה לרחוץ.

¹² הרמב"ן (שם, ו) מבאר את מחשבתה כי מצרים לא היו טורחים בהצלתו. או שבדקה וראתה שהוא מהול (סוטה יב. שמו"ד א כט).

¹³ הדעת זקנים (שם, י) תמה כיצד ידעה בתיה לשון הקודש ומבאר כי קראה לו שם בשפה המצרית שמשמעותו 'משה'. בנוסף מביא הוא דעה כי למדו המצרים שפת העבריים מאז שהגיעו למצרים, וכפי שראינו שקרא פרעה ליוסף 'צפנת פענח'.

לזכות חטופי עזה במלחמה ובכללים: אלכסנדר בן גינה בתוך כלל ישראל הזקוקים ומצפים לישועת ה'.

ולעילוי נשמת הילדה הטהורה חיה מרגלית בת צבי חנוך.

כל הזכויות שמורות ליעקב כץ ©

לעילוי נשמת הרב ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל

משה גדל ויוצא החוצה, שם רואה הוא את אחד הנוגשים מכה באכזריות "איש עברי מאחיר". משה מוודא שאין מי שרואה,¹² הורג את המצרי וקובר אותו. למחרת יוצא שוב והפעם רואה "שני אנשים עברים" רבים: "ויאמר לרשע למה תכה רעך". בתגובה הם שואלים אם מבקש להורגם כדרך שעשה ביום קודם: "ויאמר אכן נודע הדבר". משה נמלט למדיין שם פוגש את בנותיו של יתרו על יד הבאר,¹³ מבקשות להשקות את צאנו. הוא מצילן מידי הרועים שהתנכלו להן¹⁴ והן חוזרות לביתן אל אביהן המשתומם כיצד כבר שבו. הן מספרות כי: "איש מצרי" הצילן, ויתרו מורה להן להזמינו לביתם מתוך תקווה שיישא את אחת מהן. משה נושא את ציפורת בת יתרו, ולבנו הראשון הוא קורא גרשום: "כי אמר גר הייתי בארץ נכריה".

עול השעבוד מכביד על בני ישראל¹⁵ והם זועקים להקב"ה שזוכר את הברית שכרת עם אבות האומה ויודע שהגיע קץ.¹⁶ בזמן שמשה רועה את צאן יתרו במדבר הוא נתקל בסנה בוער שלמרבה הפלא: "איננו אכל" (לא נשרף). הוא מתקרב לנסות להבין את שעניו רואות והנה שומע את קול ה'¹⁷ מתוך הסנה מזהיר אותו כי מקום זה הוא: "אדמת קודש". "ויאמר אני ה' אלוקי אביך¹⁸... ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלקים".¹⁹ הבורא מזכיר לו את הברית עם אבותיו ומבהיר כי מודע למתרחש במצרים וכי הוא עתיד להוציאם ממצרים קשה זו ולהביאם ל: "ארץ טובה ורחבה... מקום הכנעני וגו'". ה' ממנה את משה ללכת אל פרעה ולהוציא את העם ממצרים, אך משה טוען כי אינו חשוב דיו לדבר עם מלכים ותוהה על זכותם של בני ישראל לצאת ממצרים. הקב"ה עונה לו כי הוא מבצע זאת בשליחותו של מלך העולם, ומה שראה בסנה יוכיח על אמיתות הדבר ויבטיח את הצלחת השליחות. את זכותם של בני ישראל לצאת תולה הקב"ה בהסכמתם העתידית לקבל את התורה. משה שואל מה יענה לשאלתם הצפויה של בני ישראל: מה שמו של זה שאתה בא בשליחותו? וה' עונה לו: "כה תאמר אל בני ישראל, ה' אלוקי אבותיכם... שלחני עליכם...". ה' מצווה את משה לאסוף את זקני ישראל ולומר להם את הסימן המסור בידם מיעקב ויוסף: "פקוד פקדתי", ואת הבטחת הבורא להוציאם ממצרים "אל ארץ זבת חלב ודבש". יחד עימם ייגש משה לפרעה, יספר על המפגש עם בורא עולם ויבקש ממנו לאפשר לעם לצאת לחוג לה' שלושת ימים במדבר. הקב"ה מודיעו כי פרעה יסרב עד שיקבל מכות מאת הבורא וירצה לשלוח מעצמו, ומבטיח כי ייתן: "את חן העם הזה בעיני מצרים" ויצאו ברכוש גדול.

משה חושש שהעם לא יאמין לו כי פגש את אלוקים וה' נותן בידו מספר סימנים. הוא מורה לו להשליך ארצה את המטה²⁰ שהופך בין רגע לנחש.²¹ כאשר אוחז משה בזנב הנחש לבקשת ה', חוזר הנחש והופך למטה. הקב"ה מורה לו להכניס את ידו לחיקו והוא מוציאה כשהיא "מצורעת כשלג". בציווי הבורא מחזיר משה את ידו לחיקו "והנה שבה כבשר". ה' מורה לו כי אם לא יאמינו לשני האותות הללו ייקח ממי היאור וישפוך על הארץ שם יהפכו לדם. משה מזכיר לבורא את היותו "כבד פה וכבד לשון" מאז היותו נער בבית פרעה, ותמה כיצד יקשיבו לו האנשים. ה' עונה לו: "מי שם פה לאדם²² או מי ישום אלם²³. הלא אנכי ה'". משה ממשיך בסירובו לקבל את התפקיד ומבקש מה'

¹² וכן שאין עתיד אחד מזרעו להתגייר (רש"י שם, יב).

¹³ רש"י (שם, טו) מביא שהלך בדרכו של יעקב שמצא זיווגו על הבאר.

¹⁴ בשל הנידוי על שפסק מלעבוד ע"ז.

¹⁵ רש"י (שם, כג על פי המדרש שמו"ר א, לד) מביא שנצטרע פרעה, ואמר לו רופאיו כי עליו לרחוץ בדם תינוקות והיה הורג בכל יום ארבעים תינוקות.

¹⁶ אבן עזרא (שם, כד).

¹⁷ האבן עזרא (ג, ד) מביא שהיה זה המלאך שנגלה קודם לכן בתוך האש (ושמו זגנואל – תרגום יונתן שם, ב).

¹⁸ הכלי יקר (שם, ז) מביא על פי המדרש (שמות רבה ג, א) שנגלה אליו ה' בקולו של עמרם אביו, בכך רצה ליידיע אותו על פטירת אביו. שכן ידע הבורא

שלא יסכים משה לקחת על עצמו שליחות נכבדה כזו בעוד אביו בחיים.

¹⁹ הבעל הטורים (שם, שם) מביא שאילו היה מביט בזיו השכינה בתוך הסנה והיה מבקש רחמים על ישראל לא היו גולים יותר כי הסנה הוא סימן עמו

אנכי בצרה.

²⁰ מטה זה נברא בין השמות והיה שם ה' חקוק עליו. משה מצאו נעוץ בנינתו של יתרו באופן שלא הצליח להוציא שום אדם, רק משה (תרגום יונתן, שם,

כא).

²¹ רש"י (ד, ג) מביא שרמז לו ה' שידבר לשון הרע על בני ישראל שלא יאמינו לו.

²² מי למדך לדבר כשהיית נדון על המצרי.

²³ מי עשה את פרעה אלם שלא התאמץ במצוות הריגתו, ואת מצרים חירשים שלא שמעו פקודתו וכן חירגים ולכן לא רצו אחריו בעת שברח ממצרים.

לזכות חטופי עזה במלחמה ובכללם: אלכסנדר בן גינה בתוך כלל ישראל הזקוקים ומצפים לישועת ה'.

ולעילוי נשמת הילדה הטהורה חיה מרגלית בת צבי חנוך.

כל הזכויות שמורות ליעקב כץ ©

לעילוי נשמת הרב ירחמיאל גרשון בן הרב צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל

שישלח ביד אהרון שרגיל לשמש בתפקיד זה. הקב"ה כועס על משה ומעביר את הכהונה ממשה לאהרון. הוא מודיע למשה כי אהרון יוצא לקראתו ומבטיח לו כי אהרון לא מקנא בו על תפקידו ומעתה ישמש לו כפה.

משה מבקש את רשות יתרו לשוב לראות את שלום אחיו במצרים ולקוח עימו את ציפורה ואת שתי בניו. הוא נוטל גם את "מטה האלוקים"²⁴. הקב"ה חוזר על עניין האותות שנתן בידו ועל סירובו הצפוי של פרעה לשלח את העם ומבקש כי יאמר לו בשם ה' לשלח את ישראל אותו מכנה: "בני בכורי" ואם לא כן, ימית הוא את בנו בכורו. בהיותם במלון מגיע מלאך בדמות נחש ובולע את משה עד ירכיו. ציפורה מבינה שהדבר קשור לכך שלא מלו את בנם הקטן וממהרת למולו בעזרת אבן צור. היא משליכה את הערלה לרגלי משה והמלאך מרפה ממנו.

הקב"ה מורה לאהרון לצאת לקראת משה "ויפגשהו הרה האלוקים". משה מעדכן אותו במהות השליחות ובסימנים שקיבל והם הולכים לאסוף את זקני ישראל. אהרון מעביר לעם את דברי ה' ועושה להם את האותות. בני ישראל שמאמינים לדברים ורואים את גאולתם מתקרבת, משתחווים לה'. משה ואהרון מגיעים לארמונו של פרעה ומעבירים לו את ציווי ה', אך הוא כופר בסמכותו של ה' ואומר: "לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח". הוא קובל בפני משה ואהרון כי דבריהם עלולים לפגוע בכושר הייצור של בני ישראל שלא מרוכזים כעת בעבודה ומורה לממונים המצרים ולשוטרים המבצעים את פקודותיהם לבל ייתנו תבן וקש לעם, במקביל להקפדה על היקף הייצור, בטענה כי: "נרפים הם על כן צועקים לאמור נלכה נזבחה לאלוקינו". הפקודה מתפרסמת אך השוטרים היהודים שמרחמים על חבריהם לא מלחיצים אותם להזדרז - דבר המביא להענשתם על כי: "לא כליתם חקכם ללבון כתמול שלשום". כאשר הם מביעים תרעומת בפני פרעה על חוסר הצדק בה נוהגים כלפיהם עונה פרעה: "נרפים אתם נרפים, על כן אתם אומרים נלכה נזבחה לה". בצאתם פוגשים השוטרים את משה ואהרון ומבקרים אותם על הנזק שנגרם לעם על ידם ואומרים כי הקב"ה יפרע מהם על הנזק שגרמו לעם בדיבורם אל פרעה. משה פונה לה' בשאלה: "למה זה הרעתה לעם הזה, למה זה שלחתני" והקב"ה מבטיחו כי לבסוף פרעה אף יגרש את בני ישראל.

חידות לפרשת שמות

1. כמה תינוקות ילדות בנות ישראל במצרים בכל לידה? (א, ז)
2. באיזה גיל ילדה יוכבד את משה? (ב, א)
3. ידה של מי התארכה? (ב, ה)
4. ממי קיבל משה רבינו את שמו? (ב, י)
5. מי רצה להרוג את משה רבינו? (ד, יט)
6. למי בפרשה ערכו ברית מילה? (ד, כה)

לקבלת העלון כתבו לי yaakovkatz1989@gmail.com

להצטרפות לקבוצת הוואטסאפ שלחו הודעה

0532547332

או לחצו כאן

²⁴ ראו הערה 20.